

20. marts 2007
OKL

Rom-traktaten og landbruget.

INDLEDNING.

Det er i år 50 år siden at seks lande besluttede at lægge grundstenen til De Europæiske Fællesskaber – dengang i daglig tale kaldet EF eller slet og ret Fællesmarkedet. Det skete den 25. marts 1957, da Tyskland, Frankrig, Italien, Holland, Belgien og Luxembourg underskrev Rom-traktaten.

Af mange grunde er denne beslutning værd at markere. Det gælder ikke mindst fra en landbrugsvinkel, idet landbruget og landbrugspolitikken gennem hele perioden har været en central del af det europæiske samarbejde.

Danmark blev medlem af EF i 1973, og siden har den fælles landbrugspolitik udgjort en afgørende og stabil ramme for udviklingen i dansk landbrug. Det har bl.a. medført, at den samlede landbrugsproduktion har været jævnt stigende, og at erhvervet har været i stand til at fastholde og udbygge sin position som eksporterhverv.

ETABLERINGEN AF DEN FÆLLES LANDBRUGSPOLITIK.

Som navnet siger, blev samarbejdet mellem de seks lande centreret omkring et fælles marked. Gennem etablering af et frit marked var målet at sikre økonomisk fremgang, stabilitet og en snævrere forbindelse mellem de deltagende lande.

Landbruget gav anledning til en særlig diskussion, idet landbruget også den gang hørte til de vanskeligste sektorer i internationalt økonomisk samarbejde. Især Frankrig stod dog fast på, at samarbejdet skulle omfatte landbruget. Derfor blev det i Rom-traktaten fastlagt, at landbruget fuldt ud skulle inddrages i det fælles marked.

Imidlertid var det klart, at man ikke kunne åbne for frihandel for landbrugsvarer blot ved at etablere en toldunion som på industriområdet. Dertil var forskellene mellem landenes landbrug for store, og navnlig var der for store forskelle mellem støttesystemerne i de enkelte lande. Traktaten stillede derfor Fællesskabet over for den opgave at etablere en fælles landbrugspolitik. Denne politik skulle afskaffe alle handelshindringer mellem medlemslandene og tilvejebringe en fælles beskyttelse udadtil. Traktaten opstiller endvidere målsætninger

for landbrugspolitikken. Vigtige mål heri er at sikre landbrugsbefolkningens levestandard, at stabilisere markederne og at sikre forbrugerne rimelige priser på fødevarer. For den praktiske udformning af politikken gav Traktaten valget mellem enten en tvungen samordning af de nationale politikker eller etablering af fælles støtteordninger.

Gennem efterfølgende drøftelser indså man nødvendigheden af at vælge den sidste mulighed, og det resulterede i, at man i løbet af 60'erne fik etableret de fælles markedsordninger, som er baseret på følgende tre grundprincipper:

- Et fælles marked med fælles priser.
- En fælles beskyttelse over for omverdenen.
- Fælles finansiering af omkostningerne.

Det skal siges, at det i begyndelsen var en politik, der var præget af, at Europa efter krigen var underforsynet med fødevarer. Derfor var et væsentligt element i den nyetablerede politik at stimulere produktionen.

Det skal dog også siges, at selv om de traktatfæstede målsætninger ikke er blevet ændret i de efterfølgende år, så har det ikke hindret, at der over årene er blevet gennemført meget store ændringer af landbrugspolitikens udformning. Den fælles landbrugspolitik er i dag langt mere markedsorienteret end tidligere. Den er endvidere blevet suppleret med en politik for udvikling af landdistrikterne, og der er sket en betydelig udbygning af fælles politikker af stor betydning for landbruget på områder som: Miljø, fødevarer sikkerhed, veterinærpolitik og dyrevelfærd.

DANMARK UDEN FOR EF.

Danmark har i mere end 100 år haft en betydelig eksport af landbrugsvarer. På grund af manglende internationalt samarbejde omkring handel med landbrugsvarer har det ikke altid været problemløst at fastholde denne position. Det var vanskeligt under 30'ernes økonomiske krise. I løbet af 60'erne kom igen en vanskelig periode, idet fødevaremangelen i efterkrigsårene efterhånden var blevet afbødet, og idet etableringen af den fælles landbrugspolitik i EF begrænsede eksportmulighederne til det europæiske marked kraftigt.

Danmark kom ikke med i EF fra starten. I stedet tilsluttede Danmark sig Den europæiske Frihandelsaftale, EFTA, der ikke omfattede landbruget. Der var dog en klar forventning om en senere dansk tiltrædelse af EF. Derfor vedtog Folketinget i 60'erne en række støtteforanstaltninger, der skulle sikre erhvervets konkurrenceevne i tiden indtil da. Foranstaltningerne var nyttige, men de kunne ikke hindre, at erhvervet fik nogle svære år, og at landbrugsproduktionen stagnerede. I disse år måtte erhvervet også søge nye markeder i mange lande uden for Europa.

DANMARK I EF FRA 1973.

På denne baggrund var det helt afgørende for erhvervet, at Danmark i 1973 blev medlem af EF.

Betydningen for landbruget var først og fremmest, at medlemskabet gav fri adgang til et stort hjemmemarked, som dengang omfattede godt 250 mio. forbrugere, men som gennem de senere udvidelser nu omfatter knapt 500 mio. forbrugere. Vigtigt var naturligvis også, at EF-medlemskabet i kraft af de fælles markedsordninger sikrede både bedre og mere stabile markedspriser.

De stabile pris- og markedsvilkår havde en række positive virkninger for erhvervet. For det første betød det en tiltrængt forbedring af erhvervets indtjening. For det andet fremmede det erhvervets investeringer, som i mange år havde været på et meget lavt niveau, og det resulterede i en øget produktion. Det skal også nævnes, at de stabile vilkår fremmede den allerede påbegyndte specialisering af produktionen - og dermed mulighederne for en rationel drift og udnyttelse af ny teknik.

I årene under dansk medlemskab af EF/EU har den samlede danske landbrugsproduktion været jævnt stigende. Det har også resulteret i, at eksportindtjeningen har været stigende i det meste af perioden. For de traditionelle landbrugsprodukter udgjorde eksportværdien i 2005 knapt 58 mia. kr. svarende til 11 % af Danmarks samlede eksport. Dertil kommer, at den danske landbrugsproduktion har dannet basis for udvikling af en betydelig produktion og eksport af agro-industrielle produkter, og af agro-industrielle maskiner m.v. På disse områder var eksportværdien i 2005 henholdsvis godt 28 mia. kr. og godt 10 mia. kr.

Dansk landbrug har i tiden under medlemskabet af EF/EU gennemgået en betydelig effektivitets- og strukturudvikling. Det kan illustreres med, at erhvervets totale faktorproduktivitet siden 1990 er steget med 2,0 % årligt. Stigningen i arbejdsproduktiviteten har i samme periode været så høj som 4,7 % årligt.

HOVEDELEMENTER I DEN FÆLLES LANDBRUGSPOLITIK.

Som nævnt er det afgørende for dansk landbrug, at medlemskabet af EU sikrer fri adgang til et stort marked. Af tilsvarende betydning er, at det fri marked understøttes gennem fælles politikker, der sikrer såvel markedets funktion som ensartede konkurrencevilkår.

Ensartede konkurrencevilkår sikres i første række gennem landbrugspolitikens søjle I, der omfatter markedspolitik og direkte støtte. I de første år lå hovedvægten i denne politik på at

sikre rimelige markedspriser gennem regulering af markedet. Gennem flere reformer siden begyndelsen af 90'erne er de garanterede mindstepriser dog blevet reduceret betydeligt, og prisreduktionerne er blevet delvis kompenseret gennem direkte støtte, som ved den seneste reform i 2003 er blevet afkoblet fra produktionen. Landbrugspolitikken er dermed blevet langt mere markedsorienteret end tidligere.

Landbrugspolitikens søjle II omfatter den fælles politik for udvikling af landdistrikterne. I starten lå hovedvægten i denne politik på udvikling og modernisering af bedrifterne. I flere omgange er politikken dog blevet ændret betydeligt for at imødekomme skiftende vilkår og behov. I dag består landdistriktspolitikken af et række ordninger, som – inden for nærmere fastlagte regler og finansielle rammer – giver medlemslandene mulighed for at yde støtte til: 1) vækst og udvikling, 2) landbrug og naturforvaltning og 3) generel udvikling af landdistrikterne. Denne del af den fælles politik finansieres delvis af medlemslandene og delvis af EU.

Af afgørende betydning er endelig, at man over årene har udbygget fælles politikker på en række områder af stor betydning for landbruget, handelen med landbrugsvarer, forbrugerbeskyttelse mv.. Det gælder især inden for områderne: Fødevarer-sikkerhed, veterinærpolitik, miljøpolitik og dyrevelfærd.

DANSK LANDBRUGS ØNSKER TIL DEN FREMTIDIGE EU-POLITIK.

EU's landbrugspolitik er over årene blevet ændret betydeligt. Gennem reduktion af priserne, der delvis er blevet kompenseret med direkte støtte, og som senest er blevet afkoblet fra produktionen, er politikken nu blevet langt mere markedsorienteret end tidligere. Omlægningerne har endvidere betydet en reel nedsættelse af støtten.

Dansk landbrug støtter en fortsat tilpasning af landbrugspolitikken med henblik på forenkling og øget markedsorientering. Det må dog ske gradvis og inden for rammerne af en fælles politik, herunder må den fælles finansiering ubetinget fastholdes.

For tiden frem til 2013 er den finansielle ramme for landbrugspolitikken fastlagt ved beslutning i Det Europæiske Råd. Allerede i 2008 skal landbrugspolitikken dog gennemgå et såkaldt helbredstjek. I den forbindelse ventes Kommissionen at fremsætte en række forslag til forenkling af landbrugspolitikken. I dansk landbrug støtter vi denne proces, og vi har allerede i december sidste år fremlagt en række forslag til forenkling af især enkeltbetalingsordningen.

Allerede året efter – dvs. i 2009 – skal der efter beslutning i Det Europæiske Råd påbegyndes en vurdering af EU's budget med særligt henblik på tiden efter 2013. Vi finder det vigtigt, at der i den forbindelse bliver lagt en klar linje for udviklingen af den fælles landbrugspolitik i

den nye budgetperiode fra 2014 til 2020. Vi er i den sammenhæng parate til at drøfte en gradvis reduktion af landbrugsstøtten. Vi må dog forudsætte, at det kommer til at ske på en måde, der behandler EU's landmænd ens. Det indebærer, at der i forbindelse med en reduktion ikke må anvendes andre differentieringer og undtagelser over for landmændene end den nuværende franchise på €5.000, som anvendes i forbindelse med obligatorisk modulation.

Aktuelt forhandles fortsat i WTO med henblik på at afslutte forhandlingerne under Doha-runden i indeværende år. Dansk landbrug er en stærk fortaler for det multilaterale system i WTO. Vi ønsker derfor, at Doha-runden afsluttes med et positivt resultat, der kan sikre, at alle parter kommer til at bidrage ligeligt til en fortsat liberalisering af handlen med landbrugsvarer. Det er vor opfattelse, at EU har strakt sig meget langt i forhandlingerne på landbrugsområdet, og at andre lande nu må vise vilje til at give tilsvarende indrømmelser.

Uanset om der kommer en ny WTO-aftale under Doha-runden, så støtter vi dog EU's nuværende bestræbelser for at indgå bilaterale handelsaftaler med andre lande. Vi ser dette som et nødvendigt supplement til det multilaterale system i WTO, idet vi ellers risikerer at blive stillet i en meget vanskelig situation på både nuværende markeder og nye vækstmarkeder, fordi andre lande indgår bilaterale handelsaftaler.